

Raadsvoorstel

Agendanr. :
Reg.nr. : 3472747
B&W verg. : 5 november 2013
Commissie : FES
Cie_verg. : 25 november 2013
Raadsverg. : 10 december 2013

Onderwerp: Managementrapportage 2013

1) Status

Uw raad krijgt na afloop van het jaar 2013 in het kader van uw controlerende rol de jaarrekening ter vaststelling voorgelegd. Hieraan voorafgaand informeren wij u over het geprognosticeerde rekeningresultaat voor 2013. In het kader van rechtmatigheid bieden wij u, ter vaststelling, drie begrotingswijzigingen aan.

2) Samenvatting

De managementrapportage 2013 laat een geprognosticeerd negatief resultaat zien van € 1,9 miljoen. De belangrijkste reden voor het negatieve resultaat is het nadeel in de algemene uitkering. Dit nadeel vindt zijn oorzaak in de mei- en de septembercirculaire. Door een lager accres 2012 en 2013 alsmede het achterblijven van het aantal nieuwbouwwoningen bedraagt het budgettaire nadeel voor het uitkeringsjaar 2013 inmiddels € 4 miljoen. Dit nadeel wordt voor € 0,4 miljoen gecompenseerd met voordelen in voorgaande jaren.

Daarnaast is sprake van een grote afwijking bij de WMO. Er is sprake van een voordeel van € 2,4 miljoen als gevolg van lager dan begrote individuele verstrekkingen. Dit voordeel wordt in de reserve WMO gestort.

Voor het grondbedrijf is ook in 2013 geen sprake van herstel. De crisis leidt tot lagere en latere opbrengsten met mogelijk verliezen op grondexploitaties als gevolg. Voor 2013 is de verwachting dat er een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden gevormd voor Willemspoort (€ 4,0 miljoen) en Heesch West (€ 3,6 miljoen). Hier tegenover staan enkele grondexploitaties met een positief resultaat (€ 3,0 miljoen). De vervroegingsbijdrage voor de ombouw A59 (€ 6,3 miljoen) wordt ten laste van de algemene middelen gebracht. Door deze mutaties neemt de algemene reserve van het grondbedrijf per saldo toe met € 1,7 miljoen. Deze mutaties worden bij de jaarrekening 2013 ter besluitvorming aan u voorgelegd.

Na verwerking van de begrotingswijziging voor positieve en negatieve afwijkingen die groter zijn dan € 250.000 resteert een positief resultaat van € 0,4 miljoen. Deze wijziging komt ten laste van de algemene reserve waardoor die met € 2,3 miljoen daalt.

3) Voorstel

Bijgaand concept – raadsbesluit vaststellen waarin wordt gevraagd om te besluiten tot:

- Het vaststellen van het overzicht begrotingswijzigingen naar aanleiding van taakmutaties van de algemene uitkering;
- Het vaststellen van het overzicht begrotingswijzigingen naar aanleiding van budgetoverheveling;
- Het vaststellen van het overzicht begrotingswijzigingen naar aanleiding van alle positieve en negatieve afwijkingen die niet in bovengenoemde begrotings-

wijzigingen zijn opgenomen en groter zijn dan € 250.000. Deze wijzigingen komen ten laste van de algemene reserve waardoor die met € 2,3 miljoen daalt.

Steller : Reijnen - Nikkels
Tel. : (073) 615 54 39
E-mail : a.reijnen@s-hertogenbosch.nl

4) Aanleiding

Voor u ligt de managementrapportage van de gemeente 's-Hertogenbosch over 2013. In deze rapportage presenteren wij onze inschatting van het rekeningresultaat over geheel 2013. Het betreft geen uitputtende financiële rapportage. Uitsluitend de afwijkingen groter dan € 25.000 worden vermeld. Voor een specificatie van de incidentele en structurele verschillen wordt verwezen naar bijlage 1. In deze bijlage zijn alleen de budgettaire effecten opgenomen.

De managementrapportage laat een geprognostiseerd negatief resultaat zien van € 1,9 miljoen. Dit resultaat is inclusief positieve en negatieve afwijkingen die groter zijn dan € 250.000. Conform uw aangenomen motie 'budgetrecht van de raad' leggen wij deze afwijkingen nu via een begrotingswijziging voor. Na het in de begroting verwerken van de grote afwijkingen van in totaal € 2,3 miljoen negatief resteert een positief resultaat van € 0,4 miljoen. De begrotingswijziging voor afwijkingen groter dan € 250.000 bedraagt zoals gezegd € 2,3 miljoen negatief. Deze wijziging komt ten laste van de algemene reserve die daarmee € 2,3 miljoen daalt.

Naast de relevante financiële afwijkingen worden ook de beleidsmatige afwijkingen op programmaniveau weergegeven. Deze laatste zijn opgenomen in bijlage 2.

5) Inhoud

Nadere toelichting op het onderwerp:

In deze rapportage maken we onderscheid tussen budgettair neutrale onderwerpen en onderwerpen die een effect hebben op de rekeninguitkomst. Voor beide categorieën lichten we onderstaand de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting toe.

Budgettair neutrale afwijkingen

In het rekeningresultaat zijn al diverse verrekeningen met reserves opgenomen, omdat hierover reeds specifieke afspraken zijn gemaakt met de raad. Voorbeelden zijn het saldo exploitatie WMO, onderwijshuisvesting en parkeer en verkeer. Onderstaand lichten wij de belangrijkste afwijkingen toe op deze zogenaamde 'gesloten circuits'.

Inzameling afval eigen inwoners

Op basis van realisatie tot en met juli 2013 wordt een voordelig saldo eind 2013 verwacht van € 700.000. Dit is inclusief een lagere opbrengst afvalstoffenheffing van € 75.000. De geprognosticeerde onttrekking aan de reserve is daardoor niet nodig. Het voordelige verschil ontstaat naar verwachting voor € 175.000 door een efficiëntere werkwijze en incidentele voordelen uit het afvalfonds en is nog niet verwerkt in de begroting 2014. Daarnaast door structurele voordelen inzake de inzamelkosten door:

- Het doorvoeren van een efficiëntere werkwijze (routeoptimalisatie)
- Minder restafval, minder afval op het milieustation, ook nog van een andere samenstelling (scheidingsrendement op het milieustation)
- Een betere opbrengst voor de oude kleding.

Genoemde structurele voordelen, samen € 600.000, zijn verwerkt in de begroting 2014. De lagere opbrengst afvalstoffenheffing door een lagere groei van het aantal huisaansluitingen is niet verwerkt in de begroting 2014. Inmiddels is bij het schrijven van dit stuk de aanbesteding van restafval per 2017 aanstaande. Dit geschiedt samen met andere grote Brabantse

gemeenten en gemeenten uit de regio. Deze aanbesteding zal naar de huidige inzichten een substantieel voordeel op de kosten van het restafval geven. Gezien de hoogte van de reserve kunnen we vooruitlopend op de lagere stortkosten vanaf 2017 het tarief nu al verlagen. Door inzet van de reserve kan deze verlaging ook tot en met 2016 gecontinueerd worden. Daarom kunnen we u al voor 2014 een verlaging van de afvalstoffenheffing voorstellen. Dit voorstel ligt gelijktijdig met deze rapportage aan uw raad voor.

Zie voor meer informatie bijlage 3 over de afvalstoffendienst.

WMO

De individuele verstrekkingen Wmo bestaan uit de producten hulp bij het huishouden en gehandicaptenvoorzieningen (rolstoelvoorzieningen, woonvoorzieningen, vervoersvoorzieningen). Op basis van de cijfers van de eerste 8 maanden is de voorlopige verwachting dat er in 2013 een onderschrijding is van circa €2,4 miljoen. Dit bedrag zal worden gestort in de Wmo-reserve. De voor 2013 begrote uitgaven vanuit de reserve WMO voor de transitie AWBZ en de aanpassingen van wijkplein Hambaken zullen later worden ingevuld. De reserve wordt wel ingezet voor de meerkosten bij sociale activering conform het raadsbesluit van 4 juni 2012. De verwachte stand van de reserve WMO per ultimo 2013 is ruim €11 miljoen.

Binnen enkele maanden zal er een raadsvoorstel ingediend worden waarin de kaders voor de inzet van de reserve in de komende jaren zijn opgenomen.

WWB

Het gemiddeld aantal bijstandsgerechtigden zal in 2013 hoger zijn dan het begrote aantal. Dit sluit aan bij het landelijk beeld, het aantal mensen met een bijstandsuitkering is met 5,5% gestegen tot 400.000.

Deze toename leidt tot hogere uitkeringskosten. Daarnaast is ook de gemiddelde hoogte van de uitkering gestegen, voornamelijk door de invoering van de Wet Uniformering Loonbegrip (WUL). Deze wet heeft hogere werkgeverspremies en loonheffing tot gevolg.

Het macrobudget voor de uitkering aan gemeenten is daarom verhoogd. In de begroting 2013 is rekening gehouden met een storting van €156.000 in de reserve FWI-deel.

Bovengenoemde ontwikkelingen zullen echter leiden tot een onttrekking van €500.000.

De opbrengsten uit terugvorderingen zijn in 2013 hoger dan in voorgaande jaren. Ongeveer de helft van deze terugvorderingen heeft te maken met zaken waar nu een bezwaarprocedure loopt. De uitkomst van deze gecompliceerde zaken is op dit moment nog onzeker, het kan zijn dat deze terugvorderingen niet worden toegekend. Daarom hebben we vooralsnog geen rekening gehouden met deze extra inkomsten. Indien de bezwaren ongegrond worden verklaard, wordt er alsnog een voordeel op het inkomensdeel gerealiseerd.

Parkeren

Door de effecten van de economische crisis dalen de parkeerinkomsten. De teruggang stabiliseert zich nog niet. Op grond van de geactualiseerde prognose voor 2013 en de trend van 2012, zijn de verwachte opbrengsten voor geheel 2013 €940.000 lager dan begroot. Hiertegenover staat een incidenteel voordelig resultaat op de kosten van €460.000 voornamelijk veroorzaakt door lagere kapitaallasten (niet gerealiseerde investeringen parkeerapparatuur Rosmalen en digitalisering), energiekosten en adviezen door derden, zodat een hogere onttrekking uit de reserve vanuit de exploitatie van Stadstoezicht wordt voorzien van €480.000.

Weener Groep

In de begroting 2013 was een tekort geraamd van €1,5 miljoen. Dit tekort werd evenals in

2012 afgedekt door een bijdrage vanuit het Fonds Integrale Afweging.

De in 2012 ingezette ontwikkeling - die leidde tot een beter rekeningresultaat - heeft zich doorgezet. De bedrijfsopbrengsten zijn verder verbeterd en de Weener Groep is in toenemende mate ingezet ten behoeve van re-integratie en werkervaringsplaatsen vanuit AMSZ.

Op basis van de resultaten tot en met augustus verwachten we over 2013 uit te komen op een tekort van €0,5 miljoen, ruim €1 miljoen beter dan wat nog in de begroting was geraamd.

Deze resultaatverbetering van €1 miljoen is het gevolg van twee effecten:

- €0,4 miljoen uit bijzondere baten
- €0,6 miljoen uit verbetering van de bedrijfsvoering, met name door verbetering van de bedrijfsopbrengsten en inkomsten uit re-integratieactiviteiten (werkervaringsplaatsen etc.)

De bijzondere baten betreffen een boekwinst verkoop pand Adelheidstraat en afkoopsom exploitatievoordeel Schoonmaakcoöperatie. De bijdrage vanuit het Fonds Integrale Afweging blijft gehandhaafd. Het positief resultaat dat hierdoor ontstaat wordt gestort in de reserve WSW.

Onderwijshuisvesting

Voorlopig houden we rekening met €23,3 miljoen investeringsgeld dat nog niet tot uitvoer komt t.b.v. nieuwbouw en uitbreiding. Daarnaast nog een bedrag van €3,5 miljoen t.b.v. onderhoud. Er wordt minder geld uitgegeven dan begroot en daardoor zijn er nog geen lasten (afschrijving en rente). In totaal dus €26,8 miljoen aan niet uitgegeven kredieten. Dit leidt tot een voordeel op de kapitaallasten van €1,8 miljoen. Hier staat tegenover dat wij in de begroting een stelpost onderuitputting van €1,5 miljoen hebben opgenomen. Het verschil van €0,3 miljoen wordt minder beschikt uit de reserve onderwijshuisvesting. Belangrijkste projecten die dit veroorzaken zijn: BS 't Ven, Sportzaal Binnenstad, BBS Boschveld, uitbreiding St. Janslyceum, BS Noorderlicht en BS Cirkel Noord

Budgettaire afwijkingen

De managementrapportage 2013 laat een geprognosticeerd nadeel van circa €1,9 miljoen zien over 2013. Hiervan kan de volgende specificatie per pijler/programma worden gegeven, waarbij een voordeel is weergegeven als positief getal en een nadeel als negatief getal.

Bedragen x € 1.000

Stad van modern bestuur		
Bestuursorganen en -ondersteuning		636
Sociale kwaliteit		
Sociale verbanden		-5
Veiligheid		-
Leren en opgroeien		410
Cultureel klimaat		-153
Fysiek		
Wonen en werkomgeving		-857
Sport en recreatie		-158
Milieurespecterende ontwikkeling		-140
Werk en economie		
Ruimte voor bedrijvigheid		-477
Werk en inkomen		48
Algemene dekkingsmiddelen		
Beleggingen en overige baten en lasten		2.102
Gemeentelijke belastingen		258
Algemene uitkering gemeentefonds		-3.574
Totaal		-1.910

Onderstaand zullen per programma individuele posten met een afwijking groter dan € 100.000 worden toegelicht.

Bestuursorganen en -ondersteuning

- Hogere inkomsten O&S (€ 105.000 voordeel)

De inkomsten van de afdeling O&S zijn naar verwachting € 105.000 hoger dan begroot. Deze hogere inkomsten zijn vooral gerealiseerd door voor andere gemeenten in de regio uitgevoerde onderzoeken. Hiervoor is wel extra personeel ingehuurd, waardoor het effect op het rekeningresultaat nihil is. De personeelskosten zijn separaat verantwoord.

- Voormalig personeel (€ 500.000 voordeel)

In de afgelopen periode zijn minder WW- en Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen (€ 350.000 V) en VUT- en FPU-uitkeringen (€ 150.000 V) verstrekt. Van dit voordeel kan € 200.000 als structureel worden aangemerkt.

Veiligheid

- Veiligheidsregio Brabant-Noord (€ 143.000 voordeel)

Voordeel op exploitatieresultaat 2012 ad € 130.000; conform motie gemeenteraad wordt dit voordeel in 2014 bestemd voor onderzoek cameratoezicht gemeenteraad (wordt gestort in reserve om in 2014 kosten uit te betalen). Daarnaast is nog sprake van een voordeel op de exploitatie bij de BBN en GMC van respectievelijk € 100.000 en € 43.000. Het betreft voornamelijk niet ingevulde formatieplaatsen vooruitlopend op de noodzakelijke bezuinigingen vanaf 2014.

- Bestuurlijke strafbeschikkingen (€ 193.000 nadeel)

Een lager aantal strafbeschikkingen in 2012 waarvan de vergoeding wordt uitgekeerd in 2013. Een lager aantal processen verbaal door o.a. minder BOA-capaciteit, integrale inzet BOA capaciteit t.b.v. integraal veiligheidsplan en schoon & veilig alsmede aanpassing APV.

Leren en opgroeien

- Kinderopvang (€ 142.000 voordeel)

Minder aanvragen wegens het ontbreken van kansen op de arbeidsmarkt vanwege de economische situatie. Daardoor minder toeleiding naar werk waardoor een onderbesteding ontstaat op het budget voor de kinderopvang. Daarnaast is de stijging in de kosten voor kinderopvang reden voor een verminderde vraag naar kinderopvang. De lagere uitgaven lijken grotendeels structureel van aard. Bij de VJN 2014 zal er gekeken worden of een aframing van dit budget realistisch is.

- Passende arrangementen kindcentra (€ 188.000 voordeel)

Gebruik van peuterarrangementen is minder toegenomen dan verwacht. Projecten om deelname te stimuleren zijn later dan verwacht van start gegaan. Deze middelen kunnen incidenteel vrijvallen. Verwacht wordt dat n.a.v. de ontwikkelingen in de kinderopvang er de volgende jaren weer een groter beroep wordt gedaan op peuterarrangementen.

Wonen en werkomgeving

- Winterdienst (€ 300.000 nadeel)

In de 1e helft van 2013 is er sprake geweest van een extreem lange winter, tot in april is er gestrooid. Vanaf 1 januari tot in april zijn er 27 acties geweest. Daarvan zijn er 18 gerelateerd aan sneeuwval. Hierbij wordt meer zout gebruikt en deze acties duren langer en 3 keer specifiek de bruggen route. De overige acties zijn gekoppeld aan aan- en opvriezen. Van deze acties zijn er 9 stuks in reguliere kantoortijd uitgevoerd, 6 in de nachtelijke uren en 12 in de avonduren. Doordat er relatief vaak sneeuw gevallen is, is er ook veel zout verbruikt. De fietspaden hebben als uitvloeisel van het plan "s-Hertogenbosch fietsstad" een gelijke prioriteit gekregen als de hoofdwegen, zonder dat er extra budget beschikbaar is gesteld. Het onderhoud van materieel vergt ook extra middelen vanwege de ouderdom en het intensieve gebruik.

- Groen en reststroken (€ 100.000 nadeel)

Door de economische situatie wordt nog slechts een gering aantal stroken verkocht. Kosten dienen wel gemaakt te worden in het kader van het veilig stellen van gemeentelijke gronden ter voorkoming van verjaring.

- Leges omgevingsvergunningen (€ 330.000 nadeel)

Rekening moet worden gehouden met een lagere opbrengst leges omgevingsvergunningen over 2013. Vooralsnog gaan wij uit van een nadeel van € 330.000. Dit is een inschatting op basis van een verwachting over de nog af te geven vergunningen in de rest van het jaar.

Reden voor deze lagere opbrengst is de huidige economische situatie. Met name grotere bouwwerken worden minder gerealiseerd dan voorheen. Juist deze kleine groep grotere aanvragen bepaalt in belangrijke mate de uiteindelijke hoogte van de legesopbrengst in een jaar.

- BAG (€ 195.000 nadeel)

De invoering van de Wet BAG heeft bij onze gemeente en landelijk in de afgelopen jaren tot veel beheer- en onderhoudskosten geleid. De aansluiting met OLO (de landelijke voorziening), en de inrichting van de applicaties en de voorbereidingen van de koppeling BAG-WOZ hebben veel inspanningen en capaciteit gekost, zowel intern als extern. Dit leidt tot hogere kosten dan geraamd.

- Bestemmingsplannen (€ 138.000 voordeel)

Bij de jaarrekening 2010 is de voorziening actualisatie bestemmingsplannen gevormd ter dekking van inhuur van personeel. Werkzaamheden zijn meer door reguliere medewerkers uitgevoerd dan op voorhand verwacht. De inhaalslag is medio 2013 afgerond. Er resteert in de voorziening nog € 138.000. Dit bedrag valt vrij in de jaarrekening 2013.

Sport en recreatie

- Ombuigingen (€ 158.000 nadeel)

De taakstelling verkoop grond De Saren is niet gerealiseerd, maar het financiële nadeel wordt gecompenseerd door het voordeel op kapitaallasten en personeelskosten binnen het programma Sport en Recreatie, elders gepresenteerd in deze rapportage (€ 103.000 nadeel). De ombuigingstaakstelling "invoeren betaald parkeren Engelermeer" is niet gerealiseerd (€ 55.000). Door de Raad is op basis van voortschrijdend inzicht besloten om af te zien van betaald parkeren bij dit strandbad.

Milieurespecterende ontwikkelingen

- MGX Group (€ 140.000 nadeel)

Het bedrijf MGX Group heeft bij de gemeente een claim ingediend wegens het, in hun ogen, onterecht sluiten van het bedrijf in het najaar van 2010. Een kort geding procedure in het voorjaar 2013 en een reeds aanhangig gemaakt kort geding tegen de gemeente leiden tot niet begrote advocaatkosten.

Ruimte voor bedrijvigheid

- Seringenstraat/Van Broeckhovenlaan (€ 177.000 nadeel)

De huur werd tot 31 maart 2013 betaald uit de reserve onderwijshuisvesting. Vanaf die datum moet er vanwege het ontbreken van de schoolfunctie een andere huurder gevonden worden. Het nadeel betreft de periode 31 maart t/m 31 december 2013. In de raadsinformatiebrief Vastgoedscan Oost/Hintham (nr 1516146 d.d.25 juni) wordt aangegeven dat Sociaal/culturele instellingen als huidige gebruikers dit pand tijdelijk om niet in bruikleen hebben in afwachting van definitieve bestemming. Het pand en de locatie worden geschikt geacht voor herontwikkeling op een termijn van 5 tot 10 jaar. Dit betekent dat wij het pand in bezit houden. In overleg met betrokken gebruikers zoeken we naar een oplossing om te komen tot een blijvende huisvesting in dit pand voor de komende 5 jaar. Voor zover dit leidt tot consequenties in de subsidierelatie, wordt dit aan de orde gesteld bij de Voorjaarsnota.

- Willem II, Kruithuis; Bethaniestraat (€ 300.000 nadeel)

De panden Willem II, Kruithuis en Bethaniëstraat 4 zijn in de begroting 2013 rendabel geraamd terwijl de exploitatie een nadeel laat zien van € 300.000. Dit nadeel kan niet binnen de exploitatie worden opgevangen en zal daarom bij de rekening als nadeel worden gepresenteerd. Willem II wordt de komende periode rendabel, als gevolg van een huurgewenning periode na de restauratie. Het Kruithuis wordt ingebracht in het herbestemmingsteam, van waaruit een plan wordt ontwikkeld. Naar de dekking van de huisvestingslasten wordt een haalbaarheidsstudie gedaan.

Werk en inkomen

- BTW-compensatiefonds (€ 200.000 voordeel)

Op grond van uitspraken van het gerechtshof Den Haag kunnen re-integratieactiviteiten aangemerkt worden voor het BTW-compensatiefonds. De belastingdienst heeft nog geen reactie gegeven op deze uitspraak, maar voor 2013 kunnen deze kosten nog gecorrigeerd worden via de normale aangiftes. Dit leidt tot een voordeel van € 200.000. Voor de jaren 2008 t/m 2012 is een afzonderlijke inventarisatie gaande.

- Bijzondere bijstand en minimabeleid (€ 152.000 nadeel)

De kosten voor het minimabeleid laten per saldo een overschrijding zien van € 152.000. Hierbij is rekening gehouden dat bij de septembercirculaire landelijk € 19 miljoen extra beschikbaar komt voor armoedebeleid. Dit betekent voor de gemeente 's-Hertogenbosch ongeveer een bedrag van € 160.000 extra rijksvergoeding.

In het kader van de bijzondere bijstand kennen we verschillende regelingen. Het grootste nadeel ontstaat bij de kosten voor bewindvoering. Het vergoeden van deze kosten is wettelijk verplicht en deze post is niet of nauwelijks te beïnvloeden. Bij de langdurigheidstoeslag zien we tekorten ontstaan; het aantal verstrekkingen neemt toe. De kosten voor collectieve ziektekostenverzekeringen zijn lager dan begroot. Minder mensen krijgen een tegemoetkoming in hun aanvullende ziektekostenverzekering omdat ze niet meer in staat zijn de premie aan de zorgverzekeraar te betalen. Verder zien we dat door de herziening van de collectieve ziektekostenverzekering met ingang van 2013 ook een aanbod van CZ en betere dekkingsvoorwaarden leidt tot minder kosten omdat bijvoorbeeld kosten van tandarts en fysiotherapeut nu worden gedekt binnen deze verzekering. Hierdoor worden de gemeentelijke vergoedingen voor medische kosten lager. Bij de individuele verstrekkingen ontstaat een nadeel op tegemoetkoming in directe levensbehoeften. Aantal aanvragen is wel lager, maar de bedragen die worden toegekend zijn echter hoger. Dit is ook het geval bij de voorzieningen voor wonen. De aanpassing van de computerregeling waarbij mensen geen geld krijgen voor een computer maar kunnen kiezen uit een standaard laptop of PC heeft geleid tot minder aanvragen en uitgaven. Als laatste zien we bij de overige regelingen dat de post netto-uitkeringen ten laste van bijzondere bijstand een tekort laat zien. Hier ligt een directe relatie met de stijging van het aantal uitkeringen waardoor de verstrekking van toeslagen op de uitkering toeneemt.

Beleggingen en overige baten en lasten

- Personeelskosten (€ 611.000 voordeel)

De personeelskosten laten een onderschrijding zien van € 0,6 miljoen op een totaal aan kosten van € 90 miljoen. Het voordeel op de personeelskosten bestaat uit een voordelig saldo doordat er minder ingehuurd wordt ten opzichte van de ontstane vacatureruimte (€ 0,8 miljoen) en een nadeel door het meer toeschrijven van personeelskosten aan de exploitatie in plaats van aan projecten (€ 0,2 miljoen).

- Kapitaallasten (€ 145.000 nadeel)

Voor de kapitaallasten is sprake van een budgettair voordeel van € 1,65 miljoen. Omdat we weten dat niet alle investeringen in een jaar worden gerealiseerd, nemen we hiervoor in de begroting een post onderuitputting op. In 2013 bedroeg deze post € 1,8 miljoen, zodat per saldo een nadeel van € 0,15 miljoen ontstaat.

- Dividend oud Essent (€ 199.000 Voordeel)

Eenmalige uitkering van de Verkoop Vennootschap.

- Financiering (€ 1.310.000 Voordeel)

Gedurende 2013 heeft de gemeente 's-Hertogenbosch een aantal leningen aangetrokken tegen gunstige rentetarieven. Hierdoor ontstaat een voordeel op de financieringskosten. Daarnaast hebben we van Enexis een afkoopsom ontvangen voor het vervroegd aflossen van een lening. Op dit moment verwachten we dat het voordeel ten opzichte van de begroting € 1,3 miljoen bedraagt.

Gemeentelijke belastingen

- Hogere opbrengst OZB (€ 243.000 voordeel)

De opbrengst OZB is naar verwachting € 243.000 hoger dan geraamd. De extra opbrengst

betreft met name extra areaaluitbreiding bij niet-woningen. In de begroting was rekening gehouden met een geringe groei.

Algemene uitkering gemeentefonds (€ 3.574.000 nadeel)

Na het verschijnen van de meicirculaire hebben wij u via het informatiebulletin gemeld dat we als gevolg van lagere accessen in 2012 en 2013 geconfronteerd worden met een nadeel op de algemene uitkering van € 3 miljoen. Met name door het achterblijven van het aantal nieuwbouwwoningen bedraagt het budgettaire nadeel voor het uitkeringsjaar 2013 inmiddels € 4 miljoen. Dit nadeel wordt voor € 0,4 miljoen gecompenseerd met voordelen in voorgaande jaren. Deze voordelen ontstaan door relatief gunstige ontwikkelingen van onze basisgegevens. Daarmee komt het tekort in 2013 uit op € 3,6 miljoen.

Wij stellen voor een begrotingswijziging te maken voor de taakmutaties van de algemene uitkering en de bijbehorende tegenposten (zie bijlage 4).

Budgetoverheveling

Het Platform Rechtmatigheid heeft in de Kadernota 2008 aangegeven dat voor incidentele beschikbare budgetten die nog niet in 2013 zijn uitgegeven, maar nog wel nodig zijn voor uitvoering van activiteiten in het nieuwe jaar, budgetoverheveling dient plaats te vinden. Daarnaast legt het BBV op dat voor posten waarvan het budget in het oude jaar niet wordt besteed, ook de bijbehorende mutatie in de reserve dan wel het overlopend passief naar het volgende jaar wordt overgeheveld. Wij stellen voor om voor de posten waar dit voor geldt (zie bijlage 5) een begrotingswijziging te maken.

Afwijkingen groter dan €250.000

Bij de behandeling van het jaarverslag 2012 heeft uw raad een motie aangenomen waarin u ons heeft verzocht om vanaf 2013 afwijkingen groter dan € 250.000 t.o.v. begroting via een begrotingswijziging aan uw raad voor te leggen. Aanleiding voor deze motie was een opmerking in het verslag van bevindingen behorende bij het jaarverslag 2012 van de accountant.

Wij stellen nu voor om voor alle positieve en negatieve afwijkingen die niet in bovengenoemde begrotingswijzigingen worden opgenomen en groter zijn dan € 250.000 (zie bijlage 6) een begrotingswijziging te maken. Hierin is één wijziging meegenomen die kleiner is dan € 250.000. Dit betreft de kosten van het onderzoek door een extern deskundige (PWC) naar de financiële situatie van de gemeente Maasdonk. Conform afspraak komen deze kosten van in totaal € 27.000 ten laste van de post onvoorzien.

Ombuigingen

In deze managementrapportage rapporteren we over de ombuigingen uit de begroting 2011 (spoor 1 en 2) voor de jaren 2013 en 2014. In totaal komen de ombuigingen neer op € 14,6 miljoen in 2013 en € 15 miljoen in 2014. Naar verwachting worden de ombuigingen in beide jaren vrijwel volledig gerealiseerd. Hierop zijn uitgezonderd:

1. Ombuigingen die vanwege de economische omstandigheden niet of later kunnen worden gerealiseerd. Deze posten zijn bij de begroting 2013 of bij de actualisatie van de begroting teruggedraaid. Dit betreft Boulevard (€ 100.000), Invoeren leges hogere waarden geluid (€ 54.000), en Vergroting inkomsten reclame (€ 193.000). Omdat deze posten al zijn verwerkt in de begroting, leiden ze niet meer tot een financiële afwijking in 2013. Daarnaast is van de resterende ombuiging Vergroting inkomsten reclame (€ 65.000) een bedrag van € 15.000 doorgeschoven naar latere jaren.
2. Afwijkingen die worden gemeld bij deze financiële rapportage. Dit betreft uitsluitend

het invoeren van betaald parkeren Engelermeer (€55.000). Met voortschrijdend inzicht heeft uw raad besloten deze ombuiging niet door te laten gaan. In de concept begroting 2014 hebben we dit financieel verwerkt.

Bezuinigingsimplementatiefonds

In de raadsvergadering van 12 april 2012 heeft uw raad een viertal amendementen aangenomen voor de bezuinigingen 2011, waaronder amendement 2. Hierin wordt gevraagd € 1 miljoen te storten in een in te stellen bezuinigingsimplementatiefonds om de ontstane frictiekosten bij het doorvoeren van de bezuinigingen te bekostigen. We hebben destijds toegezegd u halfjaarlijks te informeren over de inzet van het fonds, zodat u uw toezichthoudende taak optimaal kunt blijven uitoefenen.

In 2013 hebben we een drietal keer een beroep gedaan op het bezuinigingsimplementatiefonds, namelijk:

• Frictiekosten Muzerije	€ 575.000
• Eenmalig tekort City Change Center	€ 20.000
• Eenmalige subsidie Erasmus Festival 2013	€ 25.000

Grondbedrijf

Het grondbedrijf is de optelsom van alle grondexploitaties die door de gemeente worden uitgevoerd. Minimaal twee maal per jaar actualiseren wij deze grondexploitaties. Via de managementrapportage informeren wij u tussentijds over de financiële positie van het grondbedrijf. Vervolgens maken wij in de jaarrekening een definitieve stand van zaken op.

Al sinds de tweede helft van 2008 is de vastgoedmarkt in crisis. De grondverkoop van het grondbedrijf zijn als gevolg daarvan in de afgelopen jaren sterk gedaald. Ook staat de grondprijs onder druk. Het beeld over de eerste negen maanden van 2013 is opnieuw niet gunstig. Bij ons grondbedrijf is van een herstel geen sprake. Wel zijn er landelijk enkele (eerste) lichtpuntjes waar te nemen die er op zouden kunnen wijzen dat het dieptepunt voorbij is. Zo lijkt de recessie zijn einde te naderen en spreken deskundigen over de stabilisatie van de woningmarkt.

De crisis leidt tot lagere en latere grondopbrengsten voor het grondbedrijf. Deels kan dit worden opgevangen door kostenreductie. Verder is het ook noodzakelijk te bepalen wat de verliezen zijn als gevolg van deze lagere of latere verkoopopbrengsten. Deze verliezen dienen direct ten laste van de algemene reserve van het grondbedrijf te worden gebracht. Sinds het begin van de crisis hebben wij binnen het grondbedrijf daarom voor vele miljoenen verliesvoorzieningen en afwaarderingen getroffen. Tot op heden is het grondbedrijf deze crisis doorgekomen zonder een beroep te hoeven doen op de algemene middelen van de gemeente. Ook in de jaarrekening 2013 verwachten wij dit niet te hoeven doen.

In de jaarrekening 2012 wezen wij u er op dat Heesch-West, Willemspoort, De Groote Wielen en Bedrijventerrein de Rietvelden de projecten zijn met het hoogste risicoprofiel. Bij de laatste twee projecten zijn nieuwe verliesvoorzieningen niet nodig. Bij Heesch-West en Willemspoort ligt dit anders.

Willemspoort wordt ontwikkeld door Heijmans (voorheen Proper-Stok) en Brabant Wonen in samenwerking met de gemeente. Ook voor deze ontwikkeling zijn de marktomstandigheden de laatste jaren sterk gewijzigd. Op eerdere momenten hebben wij u gemeld dat volgens de vennootschap hierdoor het oude stedenbouwkundig plan voor het gebied niet realiseerbaar is. Inmiddels heeft aanpassing van dit plan plaatsgevonden. Op basis hiervan is ook de grond- en

opstalexploitatie herzien. Eind 2013, begin 2014 bieden wij u een raadsvoorstel aan voor gewijzigde kaders voor de ruimtelijke visie Willemspoort.

Partijen binnen de BV/CV Willemspoort hebben afgesproken dat alle in gelijke verhouding de financiële gevolgen moeten dragen van de neerwaartse bijstelling van de grond- en opstalexploitatie. Zo wordt naar verwachting het reeds gestorte eigen vermogen van €2 miljoen per aandeelhouder niet terugverdiend. Partijen dienen ieder dit aandelenkapitaal af te boeken. Ook verdere nadelen worden door partijen gedeeld. Hierbij gaan we uit van een maximaal extra tekort van €2 miljoen. De eigen gemeentelijke grondexploitatie laat hierdoor per saldo een verwacht negatief resultaat zien van €4 miljoen. Voor dit bedrag zullen wij in de jaarrekening een verliesvoorziening moeten treffen ten laste van de algemene reserve van het grondbedrijf. Verwacht wordt dat met dit nieuwe stedenbouwkundige plan het project daadwerkelijk in uitvoering gebracht gaat worden. Voorwaarde hierbij is natuurlijk wel dat de vraag vanuit de markt zich bij dit plan ook daadwerkelijk voor gaat doen.

In deze raadsvergadering treft u ook een voorstel aan om de gemeenschappelijke regeling Heesch-West vast te stellen. Daarbij kunt u kennis nemen van het 1e concept-voorontwerp bestemmingsplan, de MER-rapportage en het beeldregieplan. Bij het concept-voorontwerp bestemmingsplan wordt uitgegaan van een grondexploitatie met een tekort van €18,7 miljoen (netto contante waarde). In een eerdere fase hielden wij al rekening met een tekort van €12,2 miljoen. De gemeente deelt voor 55% in het resultaat van deze gebiedsontwikkeling. Op grond hiervan is in 2011 een voorziening van €6,7 miljoen getroffen. Omdat het tekort van het plan nu €6,5 miljoen hoger uitvalt, is het noodzakelijk voor de gemeente 's-Hertogenbosch een extra voorziening te treffen van €3,6 miljoen, zijnde 55% van €6,5 miljoen. Ook deze voorziening wordt gevormd ten laste van de algemene reserve van het grondbedrijf.

Op 28 januari 2003 heeft de gemeenteraad ingestemd met het voorstel om financieel bij te dragen aan de vervroegde ombouw van de A59. Met de provincie is toentertijd overeengekomen dat de vervroegingsbijdragen door de participerende gemeenten mogen worden terugverdiend door de gezamenlijke ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West. Voor de gemeente 's-Hertogenbosch gaat het om een vervroegingsbijdrage van €6,3 miljoen. Uit voorzichtigheidsoverwegingen is in de jaarrekening 2005 deze vervroegingsbijdrage ten laste van de algemene reserve van het grondbedrijf gebracht. Vanwege het forse tekort van de grondexploitatie bij het concept-voorontwerp bestemmingsplan is het nu hoogst onwaarschijnlijk dat de vervroegingsbijdrage daadwerkelijk binnen deze gebiedsontwikkeling zal worden terugverdiend. Deze vervroegingsbijdrage is een investering in een nieuwe weg die buiten het grondbedrijf is gerealiseerd. Daarom en vanwege de financiële positie van het grondbedrijf zullen wij u bij de jaarrekening 2013 voorstellen deze vervroegingsbijdrage alsnog ten laste van de algemene middelen te brengen. Daar waar mogelijk stellen wij alles in het werk om bij de provincie compensatie te krijgen voor deze kosten, nu de terugverdienoptie via de realisatie van Heesch-West onhaalbaar blijkt. De risico's van deze regionale gebiedsontwikkeling blijven onverminderd hoog.

Naast de bovengenoemde nadelen op Willemspoort en Heesch-West, verwachten wij ook enkele positieve resultaten te kunnen boeken. Dit betreft vooral de complexen de Herven, Bedrijventerrein Ertveld en Maaspoort. Deels komt dit voort uit bijstelling van de kosten en deels betreft het hier een enkele verkoopopbrengst. Totaal gaat het hierbij om per saldo €3 miljoen.

Gevolg van het bovenstaande is dat naar verwachting de algemene reserve van het

grondbedrijf beperkt zal stijgen (+ € 1,7 miljoen). De omvang van de reserve komt daarbij uit op pakweg €9,5 miljoen. Gelet op het risicoprofiel is dit gewenst. Maar toch zal de algemene reserve circa € 12 miljoen lager zijn dan gewenst op basis van het risicoprofiel van de individuele grondexploitaties.

De financiële positie van het grondbedrijf wordt niet alleen bepaald door de algemene bedrijfsreserve. Ook het geraamd toekomstige eindresultaat van alle in exploitatie zijnde grondexploitaties maakt hier onderdeel van uit. In de jaarrekening 2012 is aangegeven dat, indien alle lopende plannen conform de per 31 december 2012 (herziene) geraamde resultaten worden gerealiseerd, het verwachte positieve eindresultaat € 13,6 miljoen bedraagt. De jaarrekening 2013 zal een vergelijkbaar beeld laten zien.

Resumé

Wij verwachten in de jaarrekening 2013 bij het grondbedrijf de volgende financiële maatregelen te treffen:

1. Verliesvoorziening Willemspoort	-/- € 4,0 miljoen
2. Verhoging voorziening Heesch-West	-/- € 3,6 miljoen
3. Vervroegingsbijdrage ombouw A59 t.l.v. algemene middelen	+ € 6,3 miljoen
4. Positieve resultaten (m.n. de Herven)	+ € 3,0 miljoen
Per saldo toename algemene reserve grondbedrijf	+ € 1,7 miljoen

Op basis van het bovenstaande handhaven we de conclusie uit de jaarrekening 2012 dat de huidige financiële positie van het grondbedrijf, naar omstandigheden, redelijk te noemen is. De voorgestelde forse maatregelen bij de projecten Willemspoort en Heesch-West zijn noodzakelijk om de realisatie van deze twee ontwikkelingen mogelijk te maken.

Burgemeester en wethouders van 's-Hertogenbosch,
De secretaris, De burgemeester,

mr. drs. I.A.M. Woestenberg mr. dr. A.G.J.M. Rombouts

Bijlagen:

1. Specificatie incidentele en structurele verschillen
2. Beleidsmatige afwijkingen
3. Afvalstoffendienst
4. Overzicht taakmutaties algemene uitkering
5. Overzicht budgetoverheveling
6. Overzicht afwijkingen > € 250.000

Ter inzage:

n.v.t.

De gemeenteraad van 's-Hertogenbosch in zijn openbare vergadering van 10 december 2013;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 5 november 2013, regnr.3472747;

gelet op de Gemeentewet;

Besluit

Bijgaand concept – raadsbesluit vaststellen waarin wordt gevraagd om te besluiten tot:

- Het vaststellen van het overzicht begrotingswijzigingen naar aanleiding van taakmutaties van de algemene uitkering;
- Het vaststellen van het overzicht begrotingswijzigingen naar aanleiding van budgetoverheveling;
- Het vaststellen van het overzicht begrotingswijzigingen naar aanleiding van alle positieve en negatieve afwijkingen die niet in bovengenoemde begrotingswijzigingen zijn opgenomen en groter zijn dan € 250.000. Deze wijzigingen komen ten laste van de algemene reserve waardoor die met € 2,3 miljoen daalt.

's-Hertogenbosch,
De gemeenteraad voornoemd,
De griffier,

De voorzitter,

drs. A. van der Jagt

mr. dr. A.G.J.M. Rombouts